

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA‘LIMI VAZIRLIGI

AJINIYOZ NOMIDAGI
NUKUS DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

O‘quv ishlari bo‘yicha prorektori
M.Ibragimov

2025-yil “28” - 08

JAHON GEOGRAFIYASI
(O‘RTA OSIYO VA QOZOG‘ISTON IQTISODIY VA IJTIMOY
GEOGRAFIYASI)
FANI BO‘YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo‘lim uchun

Bilim sohasi:	500 000 – Tabiiy fanlar, matematika va statistika
Ta‘lim sohasi:	530 000 – Fizika va tabiiy fanlar
Ta‘lim yo‘nalishi:	60530200 – Geografiya

Nukus – 2025

Modul / FAN SILLABUSI
Tarix fakulteti
60530200 – Geografiya

Fan nomi:	Jahon geografiya (O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi)
Fan turi:	Majburiy
Fan/modul kodi:	JG2345620
Yil:	2
Semestr:	3-4
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	120
Ma'ruza	30 (14+16)
Amaliy mashg'ulotlar	30 (16+14)
Laboratoriya mashg'ulotlar	-
Seminar mashg'ulotlar	-
Mustaqil ta'lim	60 (30+30)
Kredit miqdori:	4
Baholash shakli:	Sinov va imtihon
Kurs tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	<p>Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga O'rta Osiyo va Qozog'iston mintaqasida «tabiat-aholi-xo'jalik» tizimida tabiiy geografik, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va geokologik jarayonlarning o'zaro ta'siri to'g'risida bilim va ko'nikmalari shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - talabalarga O'rta Osiyo va Qozog'iston mamlakatlarining xalqaro va regional mehnat taqsimotida tutgan o'rni, shuningdek, iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy rivojlanish muammolarini tahlil qilish haqida nazariy va amaliy bilimlar berish.</p>
------------	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1	Iqlimshunoslik va gidrologiya (IG1108)
2	To'proqlar geografiyasi (TG1104)
3	Umumiy tabiiy geografiya (TG11210)
4	Geofizika asoslari va geokimyo (GG1206)
5	Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya (II1206)

Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasini o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalarni tatbiq qilish uchun zarur

	bo'ladigan bilim va ko'nikmalarni shakllantirish
TN2	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi darslarida zamonaviy ta'lim vositalardan foydalanishni
TN3	Zamonaviy talablar asosida O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi darslarini samarali tashkil qilish yo'llarini
TN4	Zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalardan kasbiy faoliyatda foydalanish
TN5	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi fanning texnika va ishlab chiqarishga qo'llanishi bo'yicha tadqiqotlaridan xabardor bo'lish
TN6	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi fanini o'qitishda hamda ilmiy tadqiqotlar olib borishda qo'llaniladigan zamonaviy yondashuvlar va innovatsion texnologiyalardan xabardor bo'lishi
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN7	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi fanidan asosiy tushunchaga ega bo'ladi
TN8	Geografiya va iqtisodiy bilimlari chuqurlashadi

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
III-semestr	
M1	O'rta Osiyo va Qozog'iston mamlakatlarining geografik o'rni, tabiiy sharoiti va resurslari.
M2	O'rta Osiyo va Qozog'iston mamlakatlarining geografik o'rni, tabiiy sharoiti va resurslari.
M3	O'rta Osiyo va Qozog'iston aholisi.
M4	O'rta Osiyo va Qozog'iston aholisi.
M5	Mintaqa mamlakatlari xo'jaligining umumiy tavsifi.
M6	Mintaqa mamlakatlari xo'jaligining umumiy tavsifi.
M7	Qozog'iston Respublikasining tabiiy resurslari Qozog'istonning iqtisodiy geografik o'rni
IV-semestr	
M8	Qozog'iston Respublikasining aholisi. Қазақстан Республикасының халқы. Халқының әлеуеті. http://elibrary.kaznu.kz/ru https://www.stat.gov.kz/
M9	Qozog'iston Respublikasi xo'jaligi
M10	Qirg'iz Respublikasining tabiiy resurslari va aholisi. Qirg'iz Respublikasining iqtisodiy geografik o'rni.
M11	Qirg'iz Respublikasi xo'jaligi
M12	Tojikiston Respublikasining tabiiy resurslari va aholisi. Tojikistonning iqtisodiy geografik o'rni.
M13	Tojikiston Respublikasi xo'jaligi
M14	Turkmanistonning tabiiy resurslari va aholisi Turkmanistonning iqtisodiy geografik o'rni.
M15	Turkmaniston Respublikasi xo'jaligi

Mashg'ulotlar shakli: amaliy (A)	
III-semestr	
A1	O'rta Osiyo va Qozog'istonning geografik o'rni va resurs salohiyatini o'rganish.
A2	O'rta Osiyo va Qozog'istonning geografik o'rni va resurs salohiyatini o'rganish.
A3	O'rta Osiyo va Qozog'iston davlatlarining demografik jarayonlarini tahlil qilish.
A4	O'rta Osiyo va Qozog'iston davlatlarining demografik jarayonlarini tahlil qilish.
A5	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiyotining asosiy tarmoqlari.
A6	O'rta Osiyo va Qozog'iston iqtisodiyotining asosiy tarmoqlari.
A7	Qozog'iston Respublikasi tabiiy resurslarining hududiy tarkibi tahlili.
A8	Qozog'iston aholi geografiyasi.
IV-semestr	
A9	Qozog'iston iqtisodiy rayonlarining qiyosiy tavsifi.
A10	Qirg'iz Respublikasi aholi geografiyasi va tabiiy resurslarining hududiy tarkibi.
A11	Qirg'iziston xo'jaligining hududiy tarkibi tahlili.
A12	Tojikiston aholi geografiyasi va tabiiy resurslarining hududiy tarkibi.
A13	Tojikiston xo'jaligining hududiy tarkibi tahlili.
A14	Turkmaniston aholi geografiyasi va tabiiy resurslarining hududiy tarkibi.
A15	Turkmaniston xo'jaligining hududiy tarkibi tahlili.

Mustaqil ta'lim (MT)		Soatlar hajmi
1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uyga vazifalarni bajarish	30
2	Vaziyatli masalalar (kazuclar) tuzish	5
3	Berilgan manbalarni tarjima qilish	5
4	O'rta Osiyo tabiiy geografiyasi bo'yicha esse yozish	5
5	Anjumanga tezis tayyorlash	5
6	Berilgan mavzu bo'yicha kurs ishini bajarish	10

Asosiy adabiyotlar	
1.	Avezov M.M., Egamov B.Y. Okeanlar tabiiy geografiyasi. O'quv qo'llanma. – T.: "VneshInvestProm", 2020.
2.	Vaxobov X., Abdulqosimov A.A., Alimqulov N.R. Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi. O'quv qo'llanma. – T.: "Nodirabegim", 2021.
3.	Ibragimova R. Jahon geografiyasi (O'rta Osiyo tabiiy geografiyasi). O'quv qo'llanma. – T.: "Ma'rifat", 2023.
4.	Ibragimova R., Samadov A., Avezova A. Jahon geografiyasi (Materiklar va okeanlar tabiiy geografiyasi). O'quv qo'llanma. – T.: "Ma'rifat", 2023.

5.	Boltayev M.J.,Ibroimov Sh.I. Markaziy Osiyo iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi. –Т.: “MALIK PRINT CO”, 2021.
6.	Бабуринов В.Л., Гладкевич Г.И., Данышин А.И., Ратанова М.П. Экономическая и социальная география стран ближнего зарубежья. Учебник. – М.: ЛЕНАНД, 2023.
Qo‘shimcha adabiyotlar	
7.	Ibragimova R.A., Ibraimova A.A. O‘rta Osiyo tabiiy geografiyasidan amaliy mashg‘ulotlar. Uslubiy qo‘llanma. - Toshkent, 2017. – 68 b.
8.	Maxmudova M.J. Jahon geografiyasi. Darslik.–Т.:“O‘ZKITOBSAVDO NASHRIYOT” NMIU, 2023.
9.	Родионова И. А. Экономическая и социальная география мира в 2 ч. Часть 2: учебник для вузов. -3-е изд., перераб. и доп. - Москва : Издательство Юрайт, 2023.
10.	Baratov.P, Mamatkulov M, Rafikov A. O‘rta Osiyo tabiiy geografiyasi. O‘quv qo‘llanma, - T “O‘qituvchi”,2002.
11.	Vlasova T.V. Materiklar tabiiy geografiyasi. Darslik.1 11 jild.-T “O‘qituvchi”1981, 1983.
12.	Власова Т.В. Физическая география материков и океанов.Учебник.- М.: “Просвещение”, 1986.
13	Копылов В. А. География промышленности России и стран СНГ.: Учебное пособие. -2-е изд., пераб. и доп. - Москва : Маркетинг, 2001.
14	Липец Ю.Г. Пуляркин В.А., Шлихтер С.Б. География мирового хозяйства: Учебное пособие для вузов. -М, 1999.
15	Лучников А.С. Экономическая и социальная география России и мира. Политическая карта мира: учебное пособие. -Пермь, 2015.
16	Максаковский В.П.Географическая картина мира Кн. I, II: Общая характеристика мира. Пособие для вузов. - 4-е изд. - Москва: Дрофа, 2008.
17	Mamatkulov M. O‘rta Osiyo gemorfologiyasi. O‘quv qo‘llanma.- Т.:”Universitet”, 2008.
18	Припула Т.Ю., Ерёмин В.А., Спрялин А.Н. Физическая география материков и океанов. Учебное пособие. – М.: “ВЛАДОС”, 2003.
19	Родионова, И. А.Экономическая и социальная география мира. В 2 т. Т. 1,2: учебник для бакалавров. 2-е изд., испр. и доп. - Москва: Издательство Юрайт, 2015.
20	Сабитова Н.И. Физическая география Средней Азии. Учебник. – Т.: Университет, 2022.
21	Социально-экономическая география зарубежного мира. Учебник. / Под ред. В.В.Вольского. – М.: КРОН-ПРЕСС, 2003.
22	Социально-экономическая география: понятия и термины / Отв. редактор А.П. Горкин. -Смоленск: Ойкумена, 2013.
23	Янчук С. Экономическая и социальная география стран Центральной Азии и СНГ. Текст лекций. – Т., 2000.

24	Qayumov A, Pardaev G, Islomov I. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya. (Orta Osiyo iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi). O'quv qollanma.- Toshkent,2007.
25	Hasanov I., Gulomov P. Orta Osiyo tabiiy geografiyasi. O'quv qollanma.- T.: "Universitet",2002.
26	Токбергенова А.А., Актымбаева А.С., Кенеспаева Л.Б. Территориальная дифференциация качества жизни населения в регионах республики Казахстан (Ч 1). Учебное пособие. Ч 2.- Алматы: Казак университети, 2021. – 168 с.
Axborot manbalari	
27.	https://population.un.org/wpp/dataquery/ .
28.	http://www.un.org/esa/population/publications/
29.	www.unep.org – (BMTning atrof-muhit bo'yicha dasturi).
30.	http://demoscope.ru
31.	www.undp.uz (BMT Taraqqiyot Dasturi Veb-sayti).

Talabalarining fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

Ballarning taqsimlanishi			
Joriy nazorat	15 ball	15 ball	30 ball
Oraliq nazorat	20 ball		20 ball
Yakuniy nazorat	50 ball		50 ball
Jami	100 ball		100 ball

Talabalarining o'zlashtirishini baholash ko'rsatkichlari:

"A+," "A," "B+" baho: talaba materialni mustaqil ravishda tez o'zlashtiradi, xatolarga yo'l qo'ymaydi, mashg'ulotlarda faol qatnashadi, savollarga to'liq va aniq javob beradi.

"B," "C+," "C" baho: talaba materialni yaxshi o'zlashtirgan, uni mantiqiy jihatdan yoritadi, mashg'ulotlarda faol qatnashadi, savollarga to'liq va aniq javob beradi, lekin unchalik muhim bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yadi.

"D+," "D" baho: asosiy materiallarni biladi, lekin aniq yoritishga qiynaladi, savollarga javob berishda aniqlik va to'liqlik yetishmaydi, materiallarni taqdim etishda ayrim xatolarga yo'l qo'yadi, muloqot jarayonida qiyinchilik sezadi.

"D" (o'tmadi) baho: materiallarni o'zlashtirmagan, savollarga javob bera olmaydi, mashg'ulotlarga qatnashmaydi.

Baholash tartibi o'z ichiga nazorat turini (oraliq, kundalik va yakuniy) qamrab oladi.

Talabalarining o'zlashtirish darajasi quyidagicha baholanadi:

Darajasi	Ballar (procent)	Reyting	
A+	95 – 100 ball	4.5	A'lo
A	90 – 94 ball	4.0	
B+	85 – 89 ball	3.5	Juda yaxshi
B	80 – 84 ball	3.0	
C+	75 – 79 ball	2.5	Yaxshi

C	70 – 74 ball	2.0	
D+	65 – 69 ball	1.5	Shartli o'tdi
D	60 – 64 ball	1.0	
F	59 ball hám onnan tómen	0.0	O'tmadi

Fan o'qituvchilari to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Otenov Nariman Turdimuratovich, katta o'qituvchi
E-mail:	otenov.narimanan@mail.ru
Tashkilot:	Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti "Geografiya o'qitish metodikasi" kafedrası
Taqrizchilar:	Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti "Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya" kafedrası professori, geografiya fanlari doktori Turdimambetov I.R.
	Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti "Tabiiy geografiya va gidrometeorologiya" kafedrası dotsenti, geografiya fanlari nomzodi O.Sultashova

Ushbu Sillabus institut o'quv-metodik Kengashining 2025-yil
28-06 11-son majlis bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

Ushbu Sillabus "Geografiya o'qitish metodikasi" kafedrasining 2025-yil
28-06 11-son majlis bayonnomasi bilan maqullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i:

Tarix fakulteti dekani:

Geografiya o'qitish metodikasi
kafedrası mudiri:

Tuzuvchi:

A. Abdiev

M. Saribaev

G. Utepova

N. Otenov